

FASCICULI ARCHAEO LOGIAE HISTORICAE

architecture et guerre

fasciculus XVI - XVII

INSTITUT D'ARCHÉOLOGIE ET D'ETHNOLOGIE
DE L'ACADEMIE POLONAISE DES SCIENCES
ACADEMIE POLONAISE DES SCIENCES
DÉPARTEMENT DE ŁÓDŹ

CZYTELΝIA

architecture et guerre
FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE

www.rcin.org.pl

CZYTELΝIA

INSTITUT D'ARCHÉOLOGIE ET D'ETHNOLOGIE
DE L'ACADEMIE POLONAISE DES SCIENCES
ACADEMIE POLONAISE DES SCIENCES
DÉPARTEMENT DE ŁÓDŹ

P III 348

architecture et guerre

FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE

Fasciculus XVI-XVII

Łódź 2003/2004(2005)

Akc. 2/2006 www.rcin.org.pl

RÉACTION FASCICULI ARCHAEOLOGIAE HISTORICAE
UL. TYLNA 1, 90-364 ŁÓDŹ (POLOGNE)

Redacteur
TADEUSZ POKLEWSKI-KOZIELŁ

Secrétaire de la Redaction
MARIA ŻEMIGALA

Comité de Redaction
ANDRZEJ ABRAMOWICZ (Łódź, Pologne), SVEN EGDAHL (Berlin, Allemagne),
FRANÇOISE PIPONNIER (Paris, France), JAN SZYMCZAK (Łódź, Pologne)

Couverture dessinée par
EMILIA WTORKIEWICZ-MAROSIK

Indexed in:
IBZ - International Bibliography of Periodical Literature

© Copyright by Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa
and Polska Akademia Nauk, Oddział w Łodzi

Imprimé en Pologne
PL ISSN 0860-0007

Composition sur l'ordinateur par
JUSTYNA WOJTYŁA-JANIĄK

Imprint: Oficyna Bibliofilów, Łódź
Tirage: 300 exemplaires

TABLE DES MATIÈRES

<i>Françoise Piponnier</i> , Avant-propos	pp. 7
<i>Danièle Alexandre-Bidon</i> , Le château de Jean de Derval, seigneur de Châteaugiron	pp. 9
<i>André Bazzana</i> , La fortification almohade: une arme pour le <i>djihâd</i> ?	pp. 23
<i>Mateusz Goliński</i> , What happened in 1355 in Świdnica Duchy? (In Respect of the Ownership and Function of Castles)	pp. 35
<i>Vladimir A. Goroncharovski</i> , Fortifications of Iluraton	pp. 45
<i>Jean-Claude Hélas</i> , Les ouvertures dans les forteresses royales des Corbières, au Sud de la France, à la fin du XIII ^e siècle	pp. 59
<i>Wojciech Iwańczak</i> , The Castle in Medieval Czech Historiography	pp. 71
<i>Johnny De Meulemeester; Wouter Dhaeze</i> , Châteaux de terre et de bois du type « petite enceinte circulaire » en Belgique. Une approche par les fouilles	pp. 79
<i>Klaus Militzer</i> , Die Stadtmauer im Laufe der Zeiten. Das Kölner Beispiel	pp. 87
<i>Alexander K. Nefedkin</i> , Siege and City Defence of the Goths from the mid-3 rd to the 5 th Centuries A.D.	pp. 93
<i>Françoise Piponnier</i> , Les traces archéologiques de la guerre de cent ans dans l'architecture de deux Habitats ruraux (Essertines en Chatelneuf et Dracy)	pp. 99
<i>Jan Szymczak</i> , Siege Artillery in Poland in the Fourteenth and the Fifteenth Centuries	pp. 111
 Notes biographiques	pp. 121
Nouvelles parutions encore disponibles	pp. 122

Journal of Ergonomics in Design

Volume 1 Number 1
January 2003

Journal of Ergonomics in Design
is a quarterly journal devoted to the application
of ergonomics principles to design.

The journal is intended to serve as a forum for
the exchange of ideas and information among
ergonomics professionals and students.

Journal of Ergonomics in Design
is published quarterly by the International Society
of Ergonomics in Design.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Journal of Ergonomics in Design
is a refereed journal and is peer-reviewed.

Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Al. Solidarności 105; 00-140 Warszawa; Pologne
fax: +48 22 624010; e-mail: director@iae.pan.edu.pl

NOUVELLES PARUTIONS ENCORE DISPONIBLES

Moneta mediaevalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin (*Livre offert au professeur Stanislav Suchodolski*), B. Paszkiewicz dir., Varsovie 2002, pp. 571, figures, [en polonais, français, allemand, anglais].

B. Balcer, Ćmielów – Krzemionki – Świeciechów. Związki osady neolitycznej z kopalniami krzemienia, Warszawa 2002, pp. 191, figures, [en polonais].

Z. Bukowski, Znaleziska bursztynu w zespołach z epoki brązu i z wcześniej epoki żelaza z dorzecza Odry oraz Wisły, Warszawa 2002, pp. 157, figures, [en polonais].

Civitas et villa. Miasto i wieś w średniowiecznej Europie Środkowej, C. Buško, J. Klápště, L. Leciejewicz, S. Moździoch dir., Wrocław-Praha 2002, pp. 476, figures, [en polonais].

M. Dulinicz, Kształtowanie się Słowiańszczyzny Północno-Zachodniej. Studium archeologiczne, Warszawa 2001, pp. 323, figures, cartes, [en polonais].

S. Kadrow, U progu nowej epoki. Gospodarka i społeczeństwo wczesnego okresu epoki brązu w Europie Środkowej, Kraków 2001, pp. 313, figures, [en polonais].

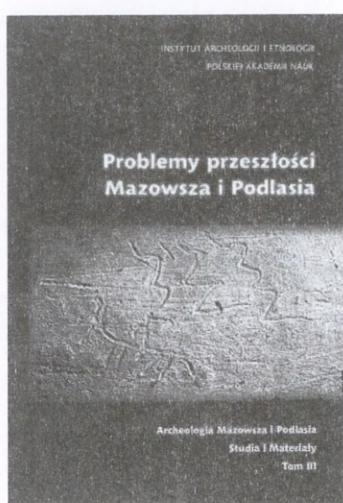
D. Makowiecki, Historia ryb i rybołówstwa w holocenie na Niżu Polskim w świetle badań archeologicznych, Poznań 2003, pp. 198, figures, tableaux, [en polonais].

A. Mierzwiński, Znaki utrwalone w glinie. Społeczno-obyczajowe aspekty działań wytwórczych końca epoki brązu i wcześniej epoki żelaza. Model nadodrzański, Wrocław 2003, pp. 304, [en polonais].

Obłazowa Cave. Human Activity, Stratigraphy and Palaeoenvironment, P. Valde-Nowak, A. Nadachowski, T. Madeyska dir., Kraków 2003, pp. 176, figures, [en anglais].

On the Frontier of Latin Europe. Integration and Segregation in Red Ruthenia, 1350-1600, T. Wünsch, A. Janeczek dir., Warszawa 2004, pp. 242, cartes, [en anglais].

Słowianie i ich sąsiedzi we wczesnym średniowieczu, M. Dulinicz dir., Lublin-Warszawa 2003, pp. 475, figures, tableaux, cartes, planches, [en polonais].

Archeologia Mazowsza i Podlasia. Studia i Materiały, W. Szymbański dir.
[en polonais]
Vol. 2: B. Balke, Kultura przeworska nad dolną Pilicą, Warszawa 2003, pp. 109, figures.
Vol. 3: Problemy przeszłości Mazowsza i Podlasia, M. Dulinicz dir., Warszawa 2004, pp. 313, figures, cartes.

Archeologiczne Zeszyty Autostradowe [en polonais]

- Vol. 1: Osada z epoki brązu i okresu halsztackiego w Chrząstowie Folwarcznym. Autostrada 2, J. Maik dir., Łódź 2002, pp. 138, planches, figures, CD.
- Vol. 2: Badania na autostradzie A4, cz. I, B. Gediga dir., Wrocław 2003, pp. 490, figures, cartes.
- Vol. 3: Badania na autostradzie A4, cz. II, B. Gediga dir., Wrocław 2004, pp. 249, figures, cartes.

Biblioteka Etnografii Polskiej dir. J. Kowalska [en polonais]

- No 55: Podhale. Tradycja we współczesnej kulturze wsi, D. Tylkowa dir., Kraków 2000, pp. 458.
- No 56: Czas zmiany, czas trwania. Studia etnologiczne, J. Kowalska, R. Tomicki, S. Szynkiewicz dir., Warszawa 2003, pp. 392.

Bibliotheca Antiqua [en français, anglais]

- Vol. XXIII: T. Scholl, V. Zin'ko, Archaeological Map of Nymphaion (Crimea), Warszawa 1999, pp. 126, planches, cartes.

Komentarze do Polskiego Atlasu Etnograficznego [en polonais]

- Vol. VI: A. Lebeda, Wiedza i wierzenia ludowe, Wrocław-Cieszyn 2002, pp. 380, figures, cartes.
- Vol. VII: A. Drożdż, Pomoc wzajemna. Współdziałanie społeczne i pomoc sąsiedzka, Wrocław-Cieszyn 2002, pp. 382, figures, cartes.

Monumenta Archaeologica Barbarica [en allemand]

- Vol. VI: K. Godłowski, T. Wichman, Chmielów Piaskowy. Ein Gräberfeld der Przeworsk-Kultur im Świętokrzyskie-Gebirge, Kraków 1998, pp. 92, planches.
- Vol. VII: W. Ziemińska-Odojowa, Niedanowo. Ein Gräberfeld der Przeworsk- und Wielbark-Kultur in Nordmasowien, Kraków 1999, pp. 149, planches.

Polskie Badania Archeologiczne dir. M. Dulnicz [en polonais, anglais]

- Vol. 34: M. Dworaczyk, A.B. Kowalska, M. Rulewicz, Szczecin we wczesnym średniowieczu. Wschodnia część suburbium, W. Łosiński dir., Szczecin 2003, pp. 450, figures, tableaux, cartes.
- Vol. 35: A. Harding et al., Sobiejuchy: A Fortified Site of the Early Iron Age in Poland, Warszawa 2004, pp. 276, figures, cartes.

Spotkania Bytomskie dir. S. Moździoch [en polonais, allemand, anglais]

- Vol. V: Wędrówki rzeczy i idei w średniowieczu, S. Moździoch dir., Wrocław 2004, pp. 364, figures.

Studia i Materiały z Historii Kultury Materialnej dir. J. Kruppé [en polonais]

- Vol. LXIX: D. Molenda, Polski ołów na rynkach Europy Środkowej w XIII–XVII wieku, Warszawa 2001, pp. 226, figures.
- Vol. LXX: D. Główka, Majątek osobisty duchowieństwa katolickiego w Koronie w XVII i XVIII wieku, Warszawa 2004, pp. 288, figures.

Via Archaeologica. Źródła z badań wykopaliskowych na trasie autostrady A4 w Małopolsce,

J. Chochorowski, J. Kruk, J. Rydzewski [en polonais]

- Vol. 1: Przyroda i człowiek. Materiały do studiów, S. Kadrow dir., Kraków 2001, pp. 211, figures, tableaux, cartes.

- Vol. 2: Południowe obejście Krakowa. Materiały z epoki kamienia i z wczesnego okresu epoki brązu, P. Włodarczak dir., Kraków 2002, pp. 251, figures, tableaux, cartes.

- Vol. 3: Kraków-Bieżanów, stanowisko 27, i Kraków-Rząka, stanowisko 1. Osada kultury łużyckiej, S. Kadrow dir., Kraków 2003, pp. 290, figures, cartes, CD.

Archaeologia Polona [en anglais]

- Vol. XXXIX: Warszawa 2001, pp. 192.

- Vol. XL: Warszawa 2002, pp. 252.

Vol. XLI: Warszawa 2003, pp. 308.

Vol. XLII: in print

Archeologia [en polonais, français, allemand, anglais]

Vol. LII: Warszawa 2002(2001), pp. 158, planches.

Vol. LIII: Warszawa 2003(2002), pp. 179, planches.

Vol. LIV: Warszawa 2004(2003), pp. 112, planches.

Vol. LV: Warszawa 2005(2004), in print.

Archeologia Polski [en polonais, allemand, anglais]

Vol. 46:2001, z. 1-2, Warszawa 2001, pp. 186.

Vol. 47:2002, z. 1-2, Warszawa 2002, pp. 426.

Vol. 48:2003, z. 1-2, Warszawa 2003, pp. 298.

Vol. 49:2004, z. 1-2, Warszawa 2004, pp. 232.

Ethnologia Polona [en anglais]

Vol. 22: Poznań 2001, pp. 164.

Vol. 23: Poznań 2002, pp. 125.

Vol. 24: Poznań 2003, pp. 165.

Etnografia Polska [en polonais]

Vol. XLV: z. 1-2, Warszawa 2001, pp. 256.

Vol. XLVI: z. 1-2, Warszawa 2002, pp. 284.

Vol. XLVII, z. 1-2, Warszawa 2003, pp. 364.

Vol. XLVIII, z. 1-2, Warszawa 2004, pp. 284.

Kwartalnik Historii Kultury Materiałnej [en polonais, français, allemand, anglais]

LII année: nr 1, Warszawa 2004, pp. 132.

LII année: nr 2, Warszawa 2004, pp. 124.

LII année: nr 3, Warszawa 2004, pp. 144.

LII année: nr 4, Warszawa 2004, pp. 118.

Przegląd Archeologiczny [en polonais, allemand, anglais]

Vol. 51/2003: Wrocław 2003, pp. 223.

Vol. 52/2004: Wrocław 2004, pp. 219.

Sprawozdania Archeologiczne [en polonais]

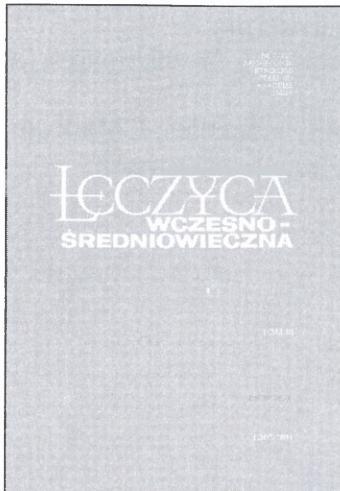
Vol. LIII: Kraków 2001, pp. 455.

Vol. LIV: Kraków 2002, pp. 235.

Vol. LV: Kraków 2003, pp. 244.

Instytut Archeologii i Etnologii PAN Odd. Łódź
ul. Tylna 1; 90-364 Łódź; Pologne
tel/fax: +48 42 6846196; e-mail: archeo@cbmm.lodz.pl

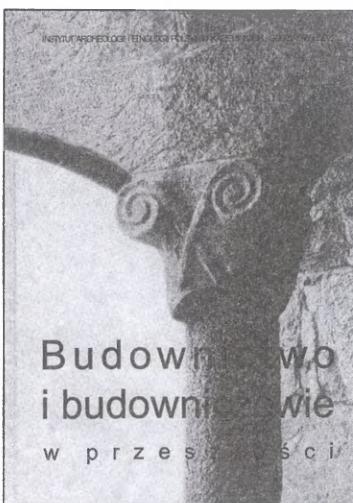
NOUVELLES PARUTIONS ENCORE DISPONIBLES

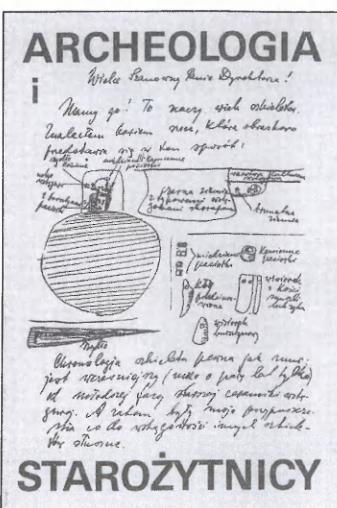
Polskie Badania Archeologiczne (*Les recherches archéologiques polonaises*), R. Schild dir.

Tomme 34: „Łęczyca wczesnośredniowieczna” (*Lęczyca en Haut Moyen Âge*)

Vol. III: A. Abramowicz, A. Nadolski, T. Poklewski, J. Wieczorek.
Łódź 2003, pp. 77, figures, planches, CD, [en polonais, anglais].

Budownictwo i budowniczowie w przeszłości. Studia dedykowane Profesorowi Tadeuszowi Poklewskiemu-Koziell w 70 rocznicę urodzin (*Le bâtiment et les bâtisseurs dans le passé. Mélanges offerts à Tadeusz Poklewski-Koziell pour le 70 anniversaire*), A. Abramowicz, J. Maik dir., Łódź 2002, pp. 546, [résumés anglais].

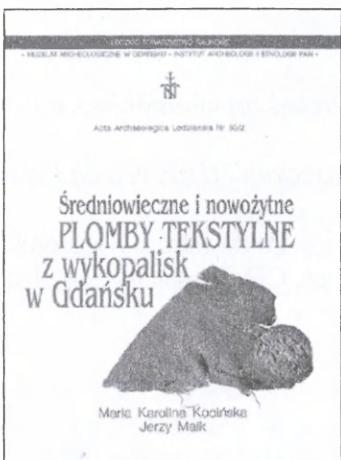
Archeologia i starożytnicy. Studia dedykowane Profesorowi Andrzejowi Abramowicowi w 70 rocznicę urodzin (*L'archéologie et les antiquaires. Mélanges offerts à André Abramowicz*), M. Głosek dir., Łódź 1997, pp. 329, figures, [en polonais].

Acta Archaeologica Lodzienia, W. Świętosławski dir.

Vol. 47, Warfare in the Middle Ages, Łódź 2001, pp. 99, figures, [en polonais, français, allemand, anglais].

Vol. 50/1, Priceless Invention of Humanity – Textiles, J. Maik dir., Łódź 2004, pp., figures, planches, [en allemand, anglais].

Acta Archaeologica Lodzienia, W. Świętosławski dir.

Vol. 50/2, Średniowieczne i nowożytne plomby tekstylne z wykopalisk w Gdańsku, M. K. Kocińska, J. Maik dir., Łódź 2004, pp., figures, [en polonais].

Fasciculi Archaeologiae Historicae [en français, allemand, anglais]

Fasc. XI, Łódź 1998, pp. 59.

Fasc. XII, Łódź 1999(2000), pp. 55.

Fasc. XIII-XIV, La forge au château, Łódź 2000-2001(2002), pp. 133.

Fasc. XV, Le convoi militaire, Łódź 2000-2001(2002), pp. 108.

24

PIII 348

CZYTELE